

Maapaju looduskaitseala kaitsekorralduskava 2017-2026

SISUKORD

SISUKORD	2
1. SISSEJUHATUS	4
1.1. Maapaju looduskaitseala iseloomustus.....	4
1.2. Maaomand ja maakasutus.....	5
1.3. Huvigrupid.....	5
1.4. Uuritus ja seire.....	5
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	7
3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE JA KÜLASTUSKORRALDUS ..	10
4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE	12
4.1. Tegevuste kirjeldus	12
4.1.1. Taristu	12
4.1.2. Kavad.....	12
4.1.3. Kaitse-eeskirja muutmine	12
4.2. Eelarve.....	12
KASUTATUD ALLIKAD	14

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 25 on kaitsekorralduskava kaitstavate loodusobjektide alapõhise kaitse korraldamise aluseks. Kaitsekorralduskava annab soovituselise kaitseala valitsejale kaitse-eesmärkide saavutamise parimatest viisidest, kuid ei loo õigusi ega kohustusi kolmandatele isikutele.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Maapaju looduskaitseala kaitsekorralduskava (edaspidi *KKK*) eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*) – selle kaitsekorraldusest, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- anda lühike ülevaade ala eesmärkidest ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke, mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda lühike ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument ala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

KKK koostamisel juhendatakse Eesti Vabariigi kehtivast seadusandlusest ja Kaitsekorralduskava koostamise juhendist. Maapaju looduskaitseala KKK on koostatud kümneks aastaks.

KKK koostas Keskkonnaameti Kaitse planeerimise büroo kaitse planeerimise spetsialist Elina Einaru (e-post elina.einaru@keskkonnaamet.ee, telefon 6744 807).

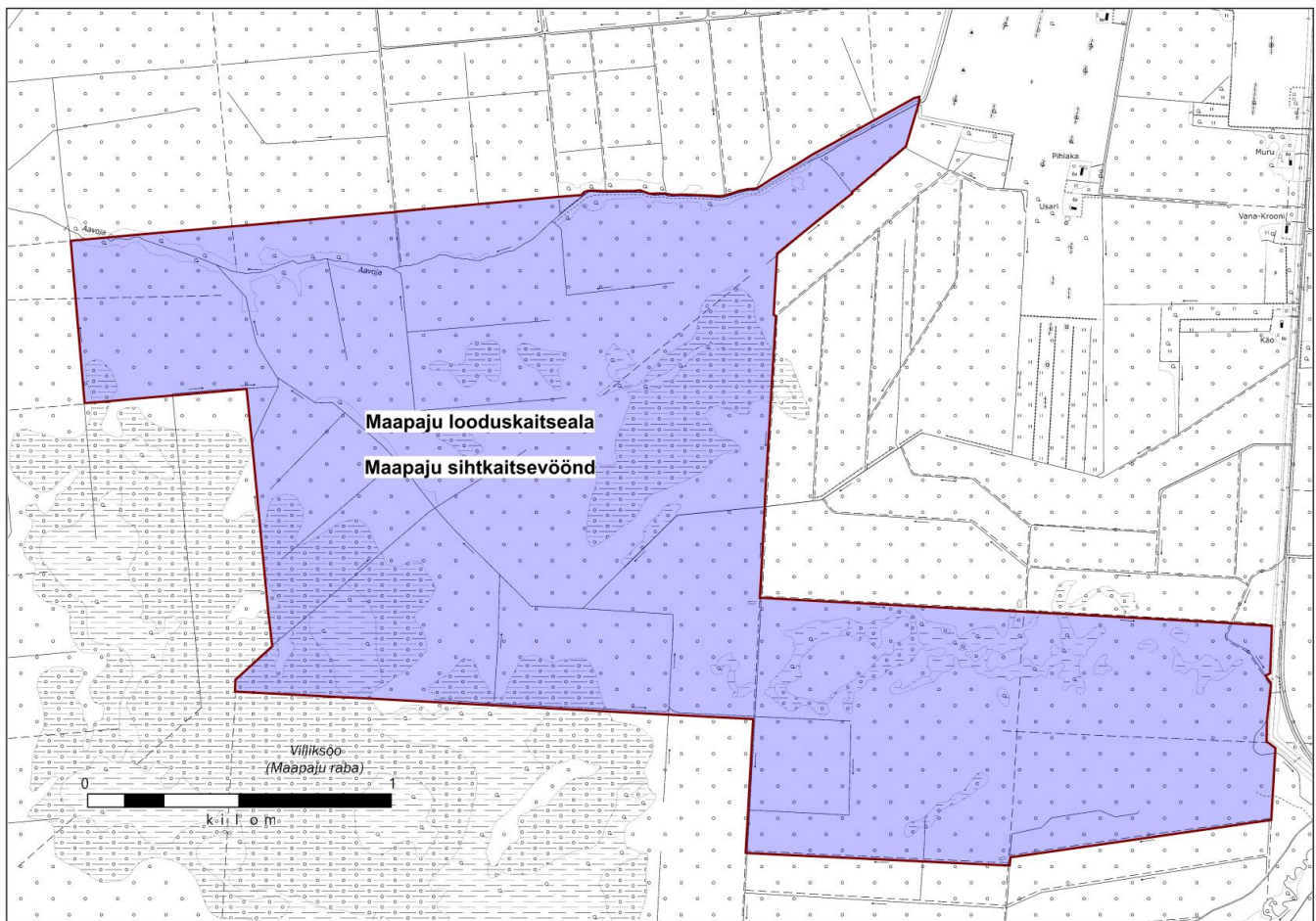
Kaanefoto: Liis Jääger

1. SISSEJUHATUS

1.1. Maapaju looduskaitseala iseloomustus

Maapaju looduskaitseala asub Harjumaal Anija vallas Pillalpalu ja Vikipalu külas. Kaitseala pindala on 450,9 ha.

Looduskaitseala on moodustatud Vabariigi Valitsuse 6. juuni 2005 määrusega nr 122 „Maapaju looduskaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri”. Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004 korralduse nr 615 Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri lisa 1 punkti 2 alapunkti 249 alusel kuulub tervikuna Maapaju loodusala koosseisu.

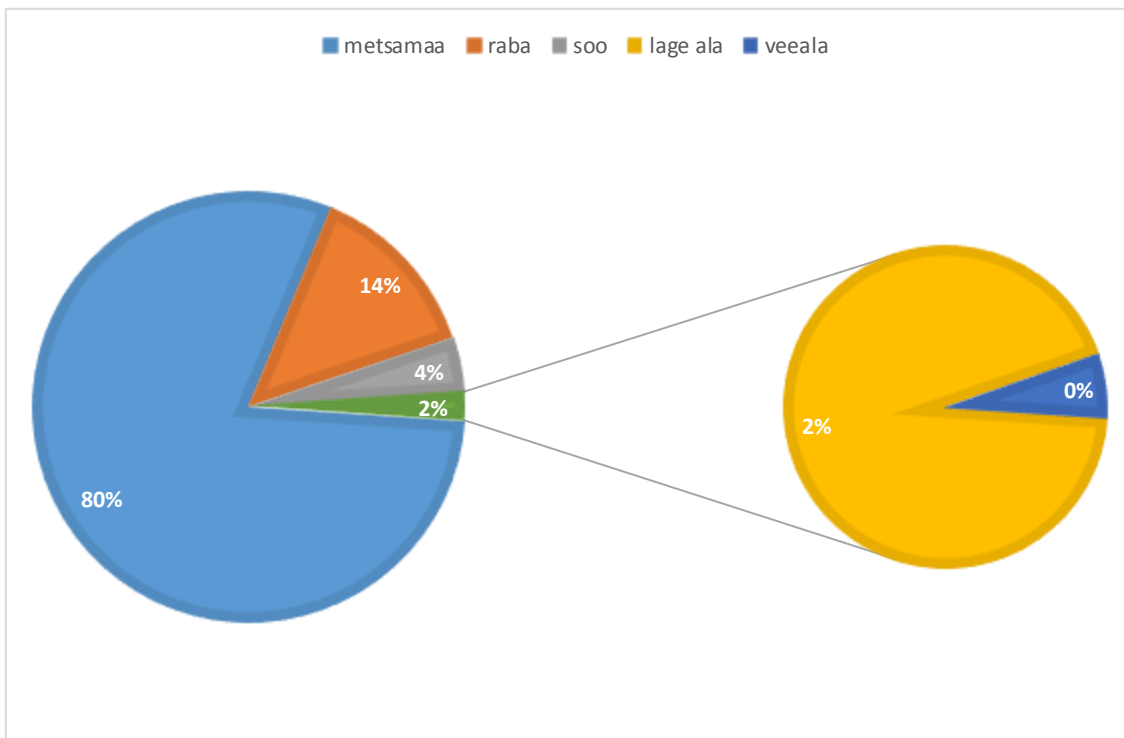

Joonis 1. Maapaju looduskaitseala (Maa-ameti aluskaart).

Maapaju LKA võeti kaitse alla metsakoosluste loodusliku arengu tagamiseks ja liikide kaitseks. Kaitse-eeskirja kohaselt on Maapaju looduskaitseala eesmärgid rabade (7110*), liigirikaste madalsoode (7230), vanade loodumetsade (9010*), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) ning II kaitsekategooria linnuliigi metsise (*Tetrao urogallus*) kaitse. Maapaju loodusala (EE0010113) kaitse-eesmärgiks on rabade (*7110), nokkheinakoosluste (7150), liigirikaste madalsoode (7230), vanade loodumetsade (*9010), rohunditerikkaste kuusikute (9050) ja siirdesoo- ja rabametsade (*91D0) kaitse. Kaitseala kuulub tervikuna Maapaju sihtkaitsevööndisse.

1.2. Maaomand ja maakasutus

Maapaju looduskaitseala pindala on 450,9 ha, mis kõik asub riigimaal. Kaitseala kõlvikuline struktuur on küllaltki ühtlane. Suuremas osas on tegemist metsakooslustega, mis moodustavad 80% ehk 361,7 ha kaitseala kogupindalast (joonis 1), 14 % ehk 61,2 hektaril on raba, 4% ehk 18,6 ha madalsood, 2% ehk 8,8 ha on lagedaid alasid ja alla 1% ehk 0,6 ha on veealune maa.

Joonis 2. Maapaju looduskaitseala kõlvikuline jaotus.

1.3. Huvigrupid

Maapaju looduskaitsealaga seotud olulisemad huvigrupid ja nende huvid on esitatud alljärgnevalt:

- **Keskkonnaamet** – kaitseala valitseja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada ala eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund.
- **Riigimetsa Majandamise Keskus** – praktiliste looduskaitsetööde teostamine riigimaal ja ala külastuse korraldamine kaitseala väärtuste soodsa seisundi säilitamiseks ning tutvustamiseks.
- **Ümbritseva ala maaomanikud** – on huvitatud loodusväärtuste säilimisest.
- **Jahimehed** – huvitatud jahi pidamisest.

1.4. Uuritus ja seire

Natura elupaikade inventuur on läbi viidud juulis 2002. aastal Kristjan Zobeli poolt.

Kaitstavate taimeliikide inventuuri viis läbi Ester Valdvee 2008. aastal. 2016. aastal teostas elupaigatüüpide inventuuri OÜ Metsaruum ekspert Aivar Hallang.

Maapaju looduskaitsealal asuvas metsise Pärnassaare (KLO9101723) leiukohas on mängupaikades Keskkonnaregistri andmetel loetud metsisekukki järgmiselt:

Niinsoni

1985 - 5 kukke;
2003 - 7 kukke;
2004 - 7 kukke;
2012 – 2 kukke;
2014 – 1 kukk.

Pillapalu

2002 - 2 kukke;
2004 - 3 kukke;
2011 – 0 kukke;
2013 – 1 kukk.

Maapaju looduskaitsealal ei asu seirejaamu või seirealasid.

Täiendavate uuringute ja inventuuride läbiviimise vajadus alal puudub, sest Metsaruum OÜ elupaigatüüpide inventuur kattis ala täielikult ja lisaks on antud töös käsitletud ka kaitstavaid- ja indikaatorliike. Kaitse tulemuslikkust hindab Keskkonnaamet.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

Tabelis 1 võetakse kokku Maapaju looduskaitseala kaitseväärtuste hoidmisega seotud kaitse-eesmärgid, soodsa looduskaitse seisundi saavutamist või hoidmist ohustavad tegurid ning nende ärahoidmiseks või leevendamiseks ettenähtavad meetmed ning kaitsetegevuse oodatavad tulemused kaitsekorralduskava perspektiivis.

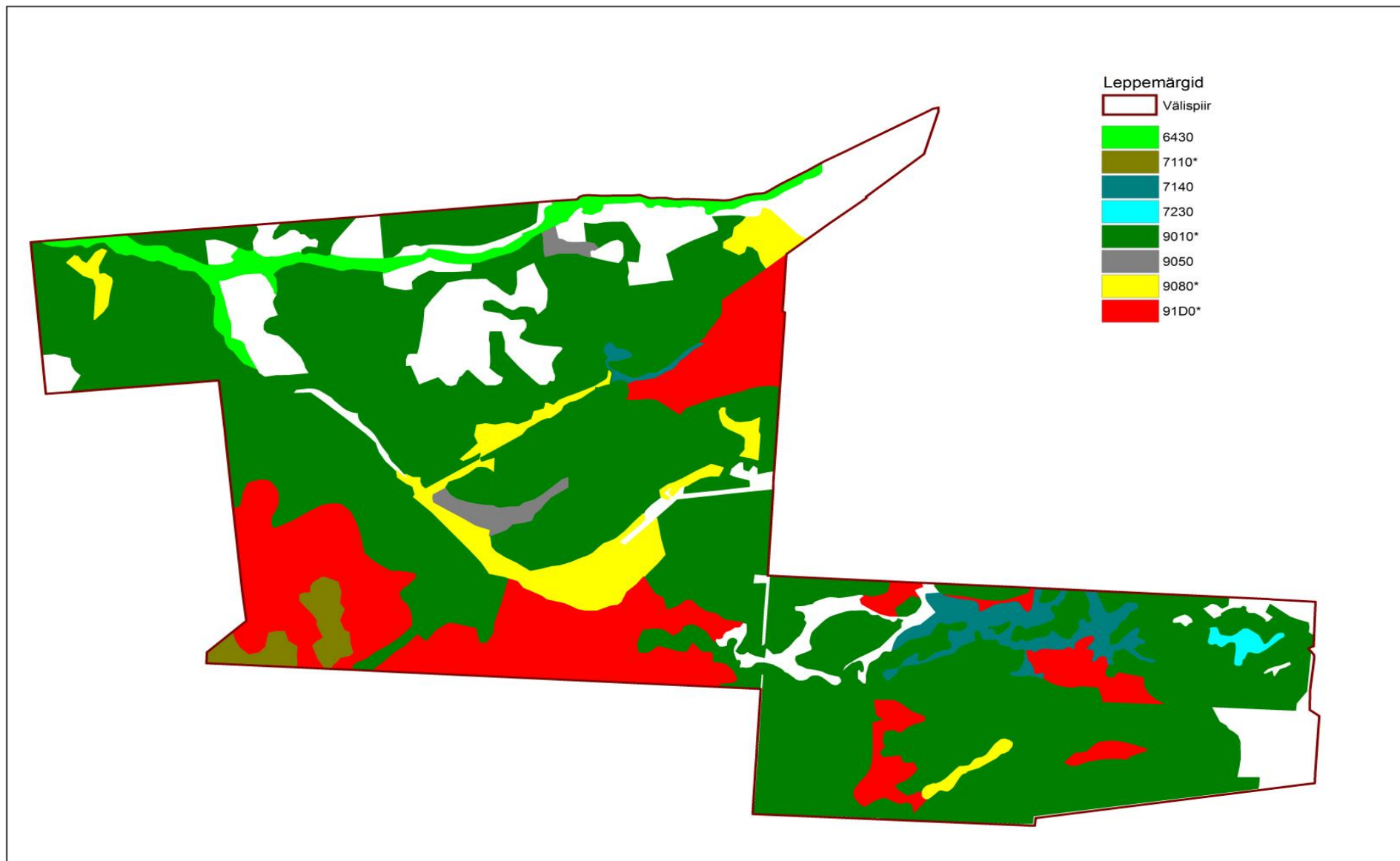
Tabel 1. Maapaju looduskaitseala kaitse-eesmärgiks olevate väärtuste koondtabel

Väärtus ¹	Seisund ¹	Pikaajaline kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Kriteeriumid tulemuslikkuse hindamiseks	Oodatavad tulemused
3.1. Elustik						
Metsis (<i>Tetrao urogallus</i>) LKS – II, KE – jah, LiD – I, LoA – ei		Metsis mängib vähemalt kahes mängupaigas ning mängivate kukkede arv on Pillapalu mängualal vähemalt üks ja Niinsoni mängualal vähemalt üks	Mänguala kvaliteedi halvenemine kuivenduse mõjul	Jätta kuivendussüsteemid hooldamata	Mängivate kukkede arv	Metsis mängib vähemalt kahes mängupaigas ning mängivate kukkede arv on Pillapalu mängualal vähemalt üks ja Niinsoni mängualal vähemalt üks
3.2. Elupaik						
Niiskuslembesed kõrgrohustud (6430) KE – ei, LoA – ei	C	Niitude pindala on vähemalt 11,3 ha ja esinduslikkus C	Võsastumine	Elupaigatüübi taastamine ja regulaarne hooldus	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Niitude pindala on vähemalt 11,3 ha ja esinduslikkus C
Rabad (7110*) KE – jah, LoD – I, LoA – jah	B	Rabade pindala on 5,4 ha ja esinduslikkus B	Kuivendamine	Jätta looduslikule arengule ja kuivendussüsteeme mitte hooldada	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Rabade pindala on 5,4 ha ja esinduslikkus B

1) 1) LKS – Kaitsekategooria looduskaitsealade alusel
KE – jah – Looduskaitseala kaitse-eesmärgiks olemine
LiD – Euroopa Linnudirektiivi lisa number
LoA – Maapaju loodusala kaitse-eesmärgiks olemine

2) Elupaiga seisund A – väga hea, B – hea, C – arvestatav, D – vähesel määral

Siirde- ja õõtsiksood (7140) KE – ei, LoA - ei	B	Soode pindala on vähemalt 10 ha ja esinduslikkus B	Kuivendamine	Jätta looduslikule arengule ja kuivendussüsteeme mitte hooldada	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Soode pindala on vähemalt 10 ha ja esinduslikkus B
Lügirikkad madalsood (7230) KE – jah, LoD – I, LoA - jah	B	Soode pindala on vähemalt 1,1 ha ja esinduslikkus B	Kuivendamine	Jätta looduslikule arengule ja kuivendussüsteeme mitte hooldada	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Soode pindala on vähemalt 1,1 ha ja esinduslikkus B
Vanad loodusmetsad (9010*) KE – jah, LoD – I, LoA - jah	p-B	B esinduslikkusega metsade pindala on 201 ha, C esinduslikkusega metsade pindala on 71 ha.	Kuivendamine	Kuivendussüsteeme ei hoolda	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	B esinduslikkusega metsade pindala on 111,5 ha, C esinduslikkusega metsade pindala on 89,3 ha ja potentsiaalsete metsade pindala on 71,3 ha.
Rohunditerikkad kuusikud (9050) KE – ei, LoA - jah	B	Metsade pindala on 3,3 ha esinduslikkusega B	Kuivendamine	Kuivendussüsteeme ei hoolda	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Metsade pindala on 3,3 ha esinduslikkusega B
Soostuvad ja soolehtmetsad (9080*) KE – ei, LoA - ei	C	Metsade pindala on 19,4 ha esinduslikkusega B	Kuivendamine	Kuivendussüsteeme ei hoolda	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Metsade pindala on 19,4 ha esinduslikkusega C
Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) KE – jah, LoD – I, LoA - jah	C-B	B esinduslikkusega metsade pindala on 66,6 ha.	Kuivendamine	Kuivendussüsteeme ei hoolda	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	B esinduslikkusega metsade pindala on 36,6 ha, C esinduslikkusega metsade pindala on 30 ha.

Joonis 3. Maapaju LKA elupaigatüübid.

3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE JA KÜLASTUSKORRALDUS

Maapaju looduskaitseala külastuskoormus on üsna madal, peamisteks külastajateks on jahimehed, seenelised ja marjulised. Looduskaitseala tutvustavad infotahvlid kaitsekorralduskava koostamise ajal puuduvad. Samuti puudub vajadus külastustaristu rajamiseks. Eelnevast lähtuvalt ei planeerita ka külastuse suunamist ega suurendamist. Maapaju looduskaitseala on tähistatud kahe keskmise ja kolme väikse tähisega (joonis 2). Kohalike elanike teavitamine kaitseväärtustest toimub ala tähistamise kaudu ja kooskõlastuste andmise raames erinevatele tegevustele.

Visioon

- △ Looduskaitseala külastus on madal ning selle külastajaskond koosneb valdavalt juhukülastajatest, kes ala tunnevad. Aktiivset loodusharidust alal läbi ei viida ning ala ei propageerita massiteabevahendites.

Eesmärk

- △ Ala külastatavus pole suurenenud.

Joonis 4. Maapaju LKA piiritähised (Maa-ameti aluskaart).

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1. Tegevuste kirjeldus

4.1.1. Taristu

Looduskaitseala piiritähiste hooldamine

Maapaju looduskaitseala on tähistatud kahe keskmise ja kolme väikse tähisega (joonis 2). Arvestades asjaoluga, et piiritähised on kava koostamise ajal terved ja korras, seega vajavad nad vaid rutiinset hooldust.

4.1.2. Kavad

Kaitsekorralduskava uuendamine

Kaitsekorralduskava periood on planeeritud kümnele aastale, perioodi lõppedes on vajalik kaaluda, kas Maapaju looduskaitsealale koostada uus kaitsekorralduskava.

4.1.3. Kaitseala kaitse-eeskirja muutmine

Kaitseala kaitse-eesmärkide loetellu tuleb lisada metsaelupaigatüübid niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), siirde- ja õõtsiksood (7140), rohunditerikkad kuusikud (9050) ja soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Hetkel kehtivast kaitse-eeskirjast need puuduvad.

Eeskirja muutmisega tuleb alustada 2024. aastal.

4.2. EELARVE

Eelarve tabelisse 2 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskava ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, millela kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 2. Tegevuste eelarve ja ajakava

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Kokku
					Sadades eurodes										
Taristu															
4.1.1	Looduskaitseala tähistamine	Kaitsealuste objektide tähistamine/ tähistamine	RMK	II				X				X			X
Kavad															
4.1.2	Kaitsekorralduskava uuendamine	Tegevuskava	KeA	I										X	X
4.1.3	Kaitse-eeskirja muutmine	Kaitsekorra muutmine	KeA	I								X			X

KeA - Keskkonnaamet

RMK - Riigimetsa Majandamise Keskus

KASUTATUD ALLIKAD

EELIS, Eesti Looduse Infosüsteem.

eElurikkus: <http://elurikkus.ut.ee/> .

Eesti riiklik keskkonnaseire programm: <http://seire.keskkonnainfo.ee/>.

Natura standardandmebaas: <http://natura2000.eea.europa.eu/>.

Paal, J., 2007. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat. Keskkonnaministeerium, Tallinn.

Randla, T., Ojaste, I., Viht, E., Tammekänd, I., Levits, M., Levits, A., Mägi, P. ja

Nellis, R., 2012 metsise kaitse tegevuskava eelnõu.

Õigusaktid:

Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri (RTL 2004, 111, 1758).

Looduskaitseseadus (RT I 2004, 38, 258).

Kaitstava loodusobjekti tähistamise kord ja tähised (RTL 2004, 78, 1255).

Maapaju looduskaitseala kaitse-eeskiri (RT I 2005, 33, 251).